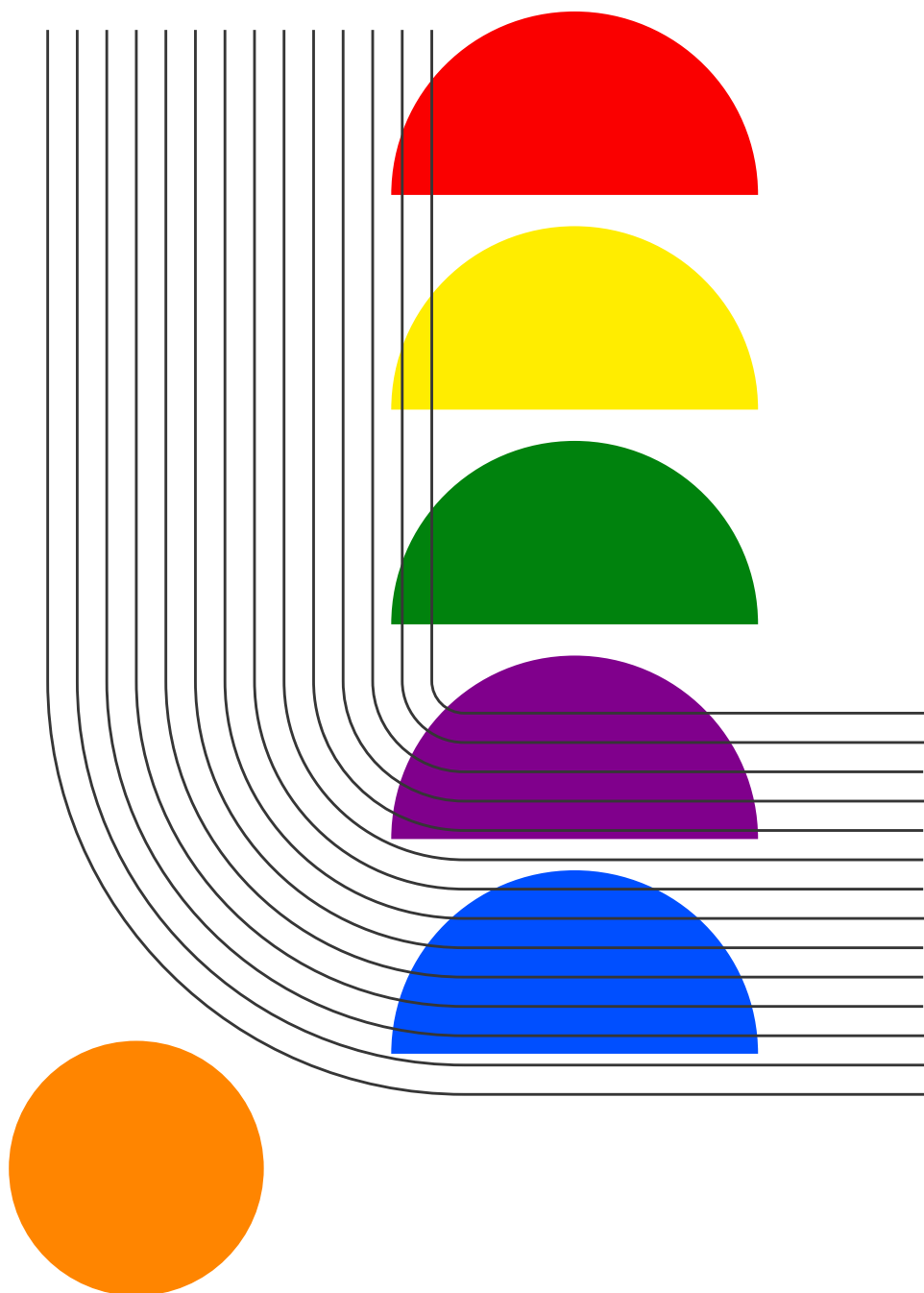

De la familie informată la familie aliată

[cuprins]

1. Introducere /2

1.1. Scurt istoric și status quo /3

1.2. Termeni LGBTQIA+

2. Dificultățile cu care se confruntă comunitatea LGBTQIA+ /6

3. Despre coming out /12

3.1. Poveștile comunității /13

4. Nevoile copiilor trans: susținere și tranziție /16

4.1. Limbaj incluziv și importanța pronumelui

5. Familia LGBTQIA+ /18

6. Părinții întreabă /20

6.1. Poveștile părinților

7. Sfaturi utile /21

8. Recomandări /24

9. Contacte utile /26

[introducere]

Viața de părinte este una plină de surprize. Din ziua în care copilul se naște, părinții încearcă să își înțeleagă copiii cum știu ei mai bine și să îi ajute să își găsească propria cale. Dar ce se întâmplă atunci când părintele este pus în fața unor lucruri pe care poate nu le înțelege complet sau nu sunt în concordanță cu așteptările sale? Când copilul decide să vorbească despre orientarea sa sexuală sau identitatea de gen, pentru multă lume acest lucru poate veni ca un șoc. Mulți părinți sau membrii ai familiei reacționează în acest fel sau își fac griji, iar alții își acceptă copilul. Cu toate acestea, există un sentiment comun, și anume, acela de a nu ști cum să faci față situației la început și cum să își susțină copilul mai bine pe mai departe.

Știind că există multe întrebări, îngrijorări, tot felul de informații adevărate sau nu, am creat acest ghid care sperăm că vă va ajuta în a înțelege mai bine prin ce trece copilul vostru.

Acest ghid este o ocazie pentru noi, persoane LGBTQIA+, să vorbim despre noi așa cum suntem și cum simțim, pentru că avem anumite experiențe pe care alte persoane nu le au și poate nici nu și-i le pot imagina. Este o incursiune în aspectele importante din viața unei persoane, este o invitație la a înțelege (mai bine) cum empatia și comunicarea deschisă cu persoanele din jur, mai ales cu familia, pot întări relațiile interpersonale și pot ajuta la deconstruirea stereotipurilor și prejudecăților care modelează percepțiile asupra comunității LGBTQIA+.

Acest ghid este o ocazie pentru părinți, familie, persoane apropiate, să înțeleagă ce înseamnă să fii discriminat din cauza a cine ești cu adevărat și/sau a iubirii pe care o porți cuiva; să descopere informații, studii și cercetări, întrebări și răspunsuri despre comunitatea LGBTQIA+ și *coming out* (vom detalia în paginile următoare ce reprezintă acești termeni).

Știm că acest ghid nu este o lectură scurtă, dar este una care merită timpul vostru. Puteți reveni oricând asupra capitolelor, sperând că vi se va părea util ceea ce urmează să citiți și, veți vedea că, deși copilul poate avea o identitate de gen sau/și orientare sexuală diferită față de cea pe care o cunoșteți sau la care vă așteptați, acesta este tot copilul vostru așa cum îl/o știți.

[scurt istoric și status quo]

Introdus de regimul comunist în anul 1968, **Articolul 200** pedepsea cu închisoarea de la 1 la 5 ani relațiile consimțite între persoanele adulte de același sex, dar includea și factori agravanți care permiteau instanțelor să acorde pedepse de până la 15 ani de închisoare. În baza Articolului 200, Securitatea, Miliția iar mai apoi Poliția, instanțele de judecată, procuratura și închisorile au supus bărbați gay și femei lesbiene la arestări, anchete, șantaj, tortură și încarcerări. Deși celelalte state membre ale Uniunii Europene au dezincriminat relațiile între persoanele de același sex mult mai devreme, începând cu finalul secolului al XVIII-lea și până în anii '90, autoritățile din România au amânat decizia până la începutul secolului XXI, aceasta fiind necesară pentru a îndeplini condițiile de preaderare la Uniunea Europeană. 21 iunie 2001, data abrogării Articolului 200 din Codul Penal este un moment istoric pentru România, fiind începutul respectării libertăților tuturor cetățenilor români, indiferent de orientarea lor sexuală sau identitatea de gen.

Cu toate acestea, atitudinile discriminatorii persistă și în ziua de azi, după cum se poate remarca din evenimentele întâmplare în ultimii ani.

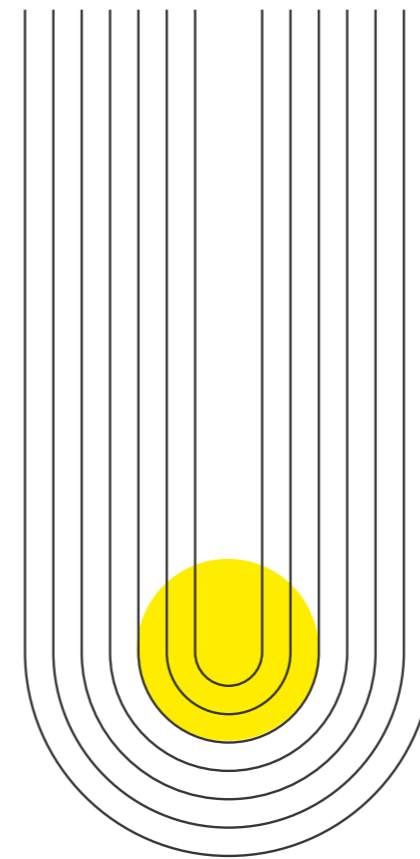

Anul 2018, de pildă, a fost un an marcant pentru Comunitate: Coaliția pentru Familie, în colaborare cu guvernul social-democraților, a lansat **un Referendum împotriva comunității LGBTQIA+**, potrivit căruia căsătoria ar trebui definită doar ca o uniune între un bărbat și o femeie, mai degrabă decât „doi soți”. Referendumul a primit sprijin public din partea Bisericii Ortodoxe și a altor comunități religioase și/sau conservatoare, precum și a tuturor partidelor parlamentare, cu excepția unuia. Totuși, asociațiile LGBTQIA+ și alte organizații din societatea civilă, cât și entități private, au organizat o campanie pentru a cere boicotarea referendumului, declarând că acesta încalca drepturile comunității LGBTQIA+, și au încurajat persoanele să nu participe la vot.

În iunie 2020, Senatul României a adoptat o **modificare la Legea Educației Naționale** care interzicea educația despre gen, egalitate de gen și identitate de gen în spațiul educațional școlar, universitar și profesional. Această lege a reprezentat un atac nu doar contra libertății academice, a libertății de exprimare și de informare, ci și asupra drepturilor omului și „drepturilor copiilor la o educație echilibrată, bazată pe știință și nu pe ideologiile ultraconservatoare promovate în Parlamentul României”. Societatea civilă, organizațiile LGBTQIA+ și inclusiv Universitățile și-au unit forțele pentru a împiedica promulgarea acestei legi, demarând campanii de conștientizare și solicitând intervenția Președintelui României, care o lună mai târziu a sesizat Curtea Constituțională a României privind propunerea legislativă. Sesizarea a fost admisă, legea fiind astfel declarată neconstituțională în decembrie 2020.

În 2022 a fost adoptat tacit de către Senat un proiect de lege „anti-LGBT+”, care presupune introducerea în legislație a **„interdicției difuzării prin orice mijloace de conținuturi privind devierea de la sexul stabilit la naștere sau popularizarea schimbării de sex sau a homosexualității”**. Astfel, scopul acestuia este interzicerea și cenzurarea oricărei discuții despre homosexualitate și identitatea de gen desfășurată în spațiul public - și anume școli, instituții medicale, mass-media, internet etc. Acest proiect nu numai că încalcă demnitatea membrilor comunității LGBTQIA+, excluzând și orice tip de reprezentare a acestora, ci contravine și dreptului de liberă exprimare și, mai presus, dreptului fiecărui copil de a beneficia de o educație incluzivă și lipsită de discriminare.

Prin urmare, avem nevoie de persoane aliate pentru că încă asistăm la un discurs bazat pe ură manifestat în spațiul public și cel online; pentru că persoanele LGBTQIA+ nu au încă drepturi egale; pentru că încă ne luptăm cu discriminarea și inegalitatea în diferite aspecte ale vieții, de la locul de muncă până la accesul la sistemul medical; pentru că spațiile în care persoanele din comunitate se simt în siguranță sunt puține, aproape inexistente. Persoanele aliate sunt cele care se alătură vocilor din comunitate pentru a susține împreună libertatea, a spune că această discriminare nu este tolerată, și că ea trebuie adresată și demitizată de fiecare dată când se întâmplă.

[termeni LGBTQIA+]

LGBTQIA+: acronimul pentru lesbiană, gay, bisexual, transgender, queer, intersex și asexual. Este un termen care subliniază și diversitatea identităților sexuale și de gen din cadrul comunității. Simbolul + este inclus pentru a reprezenta membrx comunității care se identifică cu o orientare sexuală, ori o identitate de gen ce nu e inclusă în acronimul LGBTQIA.

Orientare sexuală: capacitatea unei persoane de a simți atracție sexuală și/sau romantică și de a avea relații romantice și/sau sexuale cu alte persoane. Orientarea sexuală nu trebuie confundată cu identitatea de gen.

Intersex: persoanele intersex se nasc cu o combinație de trăsături fizice, hormonale sau genetice atât feminine cât și masculine. Este un termen umbrelă care definește mai degrabă un spectru (există mai multe variații de intersex) decât o singură categorie.

Coming out: procesul prin care o persoană se identifică/și acceptă propria orientare sexuală, orientare romantică sau identitate de gen. De asemenea, este procesul prin care o persoană împărtășește orientarea sexuală sau identitatea de gen cu alții (coming out față de prieteni/familie, etc).

Sex/Sexul la naștere/Sexul biologic – Sexul (masculin, feminin sau intersex): desemnat la naștere unui copil, de cele mai multe ori bazat pe anatomia externă/ internă și la nivel cromozomial a copilului.

Queer: termen folosit de persoanele care nu se conformează structurii heteronormative și categoriilor de gen tradiționale. În trecut, termenul a fost folosit în mod peiorativ la adresa persoanelor LGBTQIA+, dar acum a fost revendicat de către persoanele din comunitate.

Aromatic: descrie o persoană care nu simte deloc sau simte foarte puțin atracție romantică și poate avea puțin sau niciun interes în a se implica în relații romantice.

Asexual: descrie o persoană care nu simte deloc sau simte foarte puțin atracție sexuală și poate avea puțin sau niciun interes în a se implica în relații sexuale.

Gen: spre deosebire de „sex”, care ține de biologie (biologic vorbind, corpul unei persoane va fi de sex femeiesc, bărbătesc sau intersex), „genul” este un construct social, bazat pe un ansamblu de caracteristici emoționale, comportamentale și culturale pe care societatea le „atașează” sexului biologic al unei persoane. Genul poate avea mai multe componente, inclusiv identitatea de gen, expresia de gen, rolurile de gen, etc. Există persoane care, ca gen, nu se regăsesc în categorisirea binară bărbat/femeie (persoanele non-binare, agender).

Identitate de gen: se referă la experiența conștientizată individual și profund psihologică a genului, care poate să corespundă sau nu cu sexul atribuit la naștere. Pentru a înțelege pe deplin conceptul identității de gen, este important de subliniat diferența dintre sex și gen. În timp ce „sex” se referă la caracteristici biologice, „gen” se referă la caracteristici sociale, psihice individuale. Felul în care persoanele și grupurile înțeleg, experimentează și-și exprimă genul este mult mai divers. Astfel, genul este începe să fie instituționalizat în societate într-un mod mai complex.

Rol de gen: un set de norme societale care dictează ce tip de comportament este în general considerat acceptabil, adecvat sau de dorit pentru o persoană, bazat pe sexul său atribuit sau genul perceput. Aceste roluri pot varia pentru fiecare cultură sau țară.

Neconformitate de gen: descrie rolurile, identitățile de gen care diferă față de cele atribuite de către societate unui gen anume.

Transgender: deseori prescurtat ca trans, acest termen descrie o persoană a cărei identitate de gen nu corespunde cu sexul atribuit la naștere. De exemplu, un bărbat transgender este o persoană a cărei sex atribuit la naștere a fost cel feminin, însă persoana nu se identifică. O femeie transgender este o persoană a cărei sex atribuit la naștere a fost cel masculin, însă persoana se identifică cu cel feminin.

Cuvântul trans este folosit întotdeauna ca adjectiv, nu ca substantiv. De exemplu, forma corectă este „*m-am întâlnit cu o persoană trans*”, nu „*m-am întâlnit cu o trans*”.

De asemenea, trans este utilizat ca termen umbrelă pentru a include identitățile de gen în afara sferei binare. Persoanele transgender pot avea diferite orientări sexuale.

Cisgen/Cisgender: descrie o persoană a cărei identitate de gen corespunde cu sexul atribuit la naștere. Deseori este prescurtat ca cis. Spre exemplu, o femeie cis este o persoană a cărei sex atribuit la naștere este feminin și care se identifică cu acesta.

Binaritate de gen : ideea că există doar două genuri, masculin și feminin, și că o persoană trebuie să se încadreze doar într-una din aceste categorii.

1.2

Tranziție: acțiunile medicale, juridice și sociale care ajută persoanele transgender să se apropie de expresia de gen dorită.

Însă, nu este un proces obligatoriu prin care trebuie să treacă toate persoanele trans, ci doar cele care simt să facă asta.

Îngrijirea **medicală** pentru afirmarea genului fiecărei persoane este unică și poate implica o serie de servicii și proceduri, inclusiv consiliere, terapie hormonală și diverse intervenții chirurgicale. Un element comun al afirmării medicale a genului este terapia hormonală, care implică în mod obișnuit estrogeni și antiandrogeni pentru femeile trans și alte persoane trans-feminine și testosteron pentru bărbații trans și alte persoane trans-masculine.

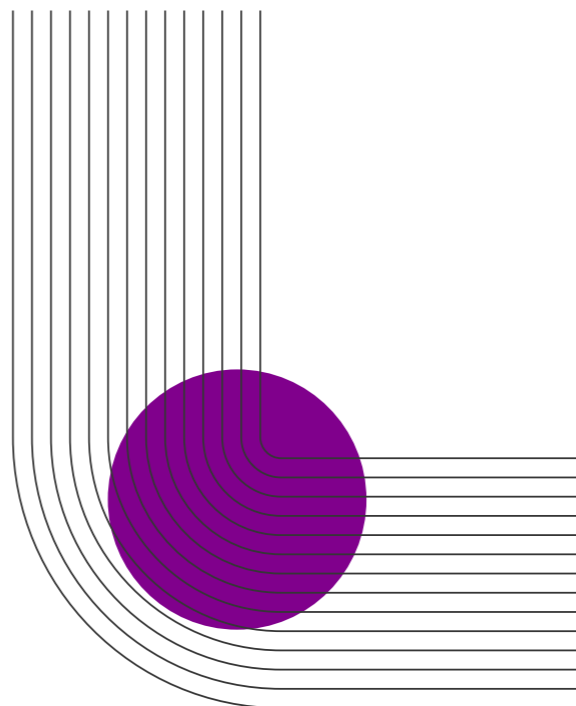
Modificările nu sunt doar un proces prin care persoanele trans să se apropie de expresia de gen dorită, dar o formă care ajută la a diminua suferința semnificativă din punct de vedere clinic care însoțește nepotrivirea între identitatea de gen și sexul atribuit la naștere. Conform mai multor studii anterioare, terapia hormonală de afirmare a genului a fost asociată cu avantaje psihologice pentru persoanele transgender, inclusiv rate mai mici de depresie și anxietate și o mai bună calitate a vieții.

La nivel **juridic**, tranziția poate include modificarea actelor de stare civilă (prenume, CNP, marker de sex) și recunoașterea juridică deplină a identității de gen. Acestea permit persoanelor trans să beneficieze de protecție legală, și totodată facilitează

interacțiunea cu autoritățile. După cum se menționează în raportul **Persoane trans în România:** „dacă persoanele trans își pot pune în acord actele de stare civilă cu identitatea lor de gen, atunci dreptul la viață privată le este respectat și sunt apărați de discriminare, hărțuire, stigmatizare și alte suferințe.”

Din păcate, în cazul persoanelor non-binare, recunoașterea legală încă nu există, astfel unele aleg să-și schimbe administrativ prenumele - într-unul nespecific unui gen anume - însă CNP-ul și markerul de sex rămân aceleași.

Din punct de vedere **social**, tranziția poate presupune schimbarea numelui sub care persoana este cunoscută în societate, a pronumelor pe care le folosește, cât și schimbări legate de expresia de gen (tunsori, machiaj, vestimentație, ș.a.m.d), și implicit comunicarea acestor lucruri persoanelor din jur.

Non-binar: o persoană a cărei identitate de gen nu corespunde exclusiv binarității femeie/bărbat, masculin/feminin. Persoanele non-binare pot spune că se identifică atât cu trăsăturile masculine și feminine sau cu niciuna dintre ele. Aceasta identitate de gen se regăsește sub termenul umbrelă trans. Persoanele non-binare pot avea diferite orientări sexuale.

Agen/ Agender: descrie o persoană care se identifică ca neavând un gen.

Euforie de gen: descrie experiențe pozitive de gen, plăcere sau o satisfacție distinctă care se datorează corespondenței dintre identitatea de gen a persoanei și trăsăturile de gen asociate cu un alt sex față de cel atribuit la naștere. Spre exemplu, utilizarea pronumelor potrivite genului persoanei poate oferi acesteia euforie de gen.

Outing: dezvăluirea orientării sexuale, orientării romantice sau identității de gen a altei persoane contrar voinței, intenției și permisiunii acesteia.

Este un act dăunător în special pentru că în ziua de azi, comunitatea LGBTQIA+ încă se luptă împotriva discriminării, astfel a fi în mod deschis membru al comunității poate afecta locul de muncă, dar și relațiile cu membrii familiei, prietenii, etc. În plus, fiecare persoană are dreptul la autonomie și la a alege cui dorește să-i împărtășească detalii din viața privată.

Disforie de gen: descrie afecțiunea care cauzează disconfort și suferință unei persoane a cărei identitate de gen este diferită față de sexul biologic. Nu toate persoanele al căror gen diferă de sex suferă de disforie de gen.

Manualul de Diagnostic și Sănătate V definește disforia de gen ca fiind o clasă de diagnostic care mută accentul clinic asupra posibilei suferințe determinată de sentimente de neconcordanță sau incongruență pe care le poate avea o persoană cu privire la expresia sa de gen, față de sexul care i-a fost atribuit la naștere.

Cei ce suferă de disforie de gen sunt afectați semnificativ din cauza unei incongruențe marcante de gen.

Heteronormativitate: presupunerea că toată lumea este heterosexuală și cisgender, și că acestea, în mod implicit, definesc “normalul” și sunt standardul unei societăți.

Transfobie: frica, discriminarea sau ura față de persoane transgender sau cele care nu se conformează unui gen, precum și față de cei care sunt percepuți ca fiind trans.

Bifobie: frica, discriminarea sau ura față de persoane bisexuale sau care sunt percepute ca fiind bisexuale.

[dificultăți cu care se confruntă comunitatea LGBTQIA+]

[discriminare, homofobie, transfobie]

Printre dificultățile cu care persoanele LGBTQIA+ se confruntă în contexte sociale, cum sunt grădinița, școala, locul de muncă și instituții care oferă servicii sociale și medicale sau de altă natură, sunt discriminarea ca membri ai minorităților sexuale, abuzuri fizice și psihice, bullying/hărțuire și altele. Ca părinte, e important să nu fiți intruzivi, dar nici indiferenți, să vă controlați impulsivitatea și să fiți disponibili să vă oferiți sprijinul atunci când este necesar sau cerut. Copilul sau adolescentx/ul/a va decide pentru sine când și către cine să dezvăluie orientarea sexuală sau identitatea de gen, iar ajutorul nesolicitat poate fi considerat deseori intruziv. E bine de știut că legislația în vigoare îi

protejează de discriminarea bazată pe apartenența la această comunitate. O strategie bună este ca părintele să caute soluții și alternative la dificultățile care pot apărea împreună cu copilul, prin comunicare deschisă și orientare spre soluții.

[privilegiul persoanelor cisgender/heterosexuale]

Spre deosebire de comunitatea LGBTQIA+, persoanele cis și hetero beneficiază de o istorie de susținere la nivel social, de o atribuire corectă a pronumelor, a genului și a orientării sexuale de către ceilalți oameni, nu trebuie să argumenteze sau să explice identitatea lor sexuală sau de gen. Pentru tinerii LGBTQIA+, aceste lucruri pot deveni dificultăți suplimentare de care trebuie să îi protejăm în special în spațiul sigur al familiei.

[despre coming out]

Coming out este un termen preluat din limba engleză și folosit din ce în ce mai mult și în limba română; acesta nu are chiar o traducere directă care să cuprindă complexitatea înțelesului expresiei din engleză. În continuare vom folosi acest termen împreună cu alții așa cum au fost definiți la în capitolul 1.2.

Coming out-ul față de alții nu se încheie odată ce părinții, prietenii și colegii de la școală/facultate/job știu despre orientarea sexuală și identitatea noastră de gen. Întregul „ritual” de coming out e unul continuu, în fiecare zi noi alegem dacă să ne deschidem în acest fel în fața persoanelor cu care intrăm în contact, lucru care face procesul de coming out unul constant. Decizia de neasumare în mod public poate fi destul de dificilă și greu de gestionat, mai ales în contextele sociale.

Într-o societate ideală, în care acceptăm, respectăm și iubim persoanele apropiate fără prejudecăți și așteptări, acest coming out nu s-ar mai întâmpla, nu ar fi necesar. Însă mai avem de lucru la noi înșine, să ne educăm, să fim mai empatici, pentru a putea crea acea societate. Pentru persoanele heterosexuale și cis poate fi dificil să își imagineze ce înseamnă pentru cei din comunitatea LGBTQIA+ coming out-ul. Cu toții avem experiențele noastre de coming out, mai mult mai sau mai puțin complicate. Pentru a facilita empatia, este suficient să reflectezi la un lucru semnificativ din viața ta, care a fost dificil de împărtășit cu ceilalți din frica de respingere.

Indiferent dacă vorbim despre orientarea sexuală sau identitatea de gen sau ambele, coming out-ul este un proces care implică o multitudine de emoții și trăiri, motiv pentru care nu vorbim familiei cu ușurință despre ele. Crearea unui spațiu sigur, în care comunicarea este deschisă și sinceră și în care valoarea principală este empatia, este cel mai important lucru pe care membrii familiei îl pot face pentru ca viața unei persoane LGBTQIA+ să fie mai ușoară în România.

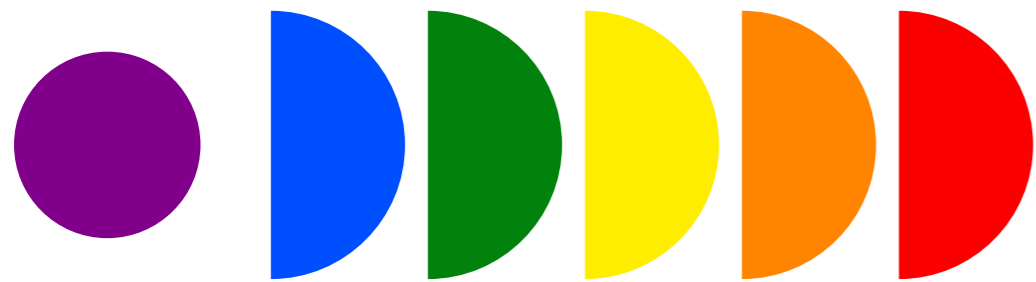
Acronimul LGBTQIA+ înglobează atât orientarea sexuală cât și identitatea de gen. Multe persoane se regăsesc în mai mult decât o singură literă, iar conștientizarea și coming out-ul se pot face în același timp sau succesiv sau de mai multe ori - pentru că, după un coming out, se poate ca persoana să realizeze că alți termeni o descriu mai bine. Termenii ajută la găsirea unei comunități și la a te conecta cu alte persoane cu experiențe similare, însă aceștia nu ar trebui să îngrădească identitatea unei persoane. Și când termenii se schimbă, persoana care este în fața voastră și vă povestește despre sentimente, emoții, trăiri, este aceeași persoană care a început discuția, este o persoană care alege să împărtășească cu voi momente din viața sa, care are încredere în voi ca părinte/membru al familiei și prieten.

[poveștile comunității]

În paragrafele următoare regăsiți povești de coming out către familie și prieteni din partea mai multor persoane din comunitatea LGBTQIA+. Coming out-ul este un proces și multe povești se pot schimba în timp; noi sperăm că se pot schimba în (mai) bine pentru că toată lumea, mai ales tinerii, merită și au nevoie de empatie, siguranță, acceptare și iubire, din partea familiei, prietenilor, comunității (care de cele mai multe ori este descrisă ca familia pe care o alegi).

Fiecare poveste e unică și toate ne aduc împreună, mai aproape unii de ceilalți, indiferent dacă și când ne-am făcut coming out-ul și ce înseamnă asta pentru noi, indiferent dacă facem parte din comunitatea LGBTQIA+ sau nu. Poveștile ne fac vulnerabili și puternici în același timp. Nu toți suntem out, nu toți ne dorim acest lucru, unii dintre noi suntem out în unele grupuri și în altele nu, iar unii încă mai căutăm limbajul, forma și contextul să *come out* celor apropiați, mai ales familiei.

3.1

„Tatălui meu nici măcar nu am putut să îi spun eu, chiar dacă am rugat-o frumos să mă lase pe mine să îi zic. I-a zis ea pentru că „nu mai putea să ducă povara singură”. (...) Familia extinsă se afla în aceeași situație, însă mama primește întrebări frecvent legate de mine și dacă nu cumva am un prieten. Prietenii alor mei le spun că arăt ca un băiat. (...) Aș putea adaugă povești și detalii încât povestea despre cum părinții mei au aflat că nu sunt heterosexuale să fie de dimensiuni prea mari pentru acest text. M-am confruntat cu multă homofobie din partea lor. Homofobie din cea mai urâtă formă. Am fost dusă și la biserică. Tot ce pot să zic e că timpul le rezolvă pe toate.” (A.M)

„Mi-am tot propus să le spun părinților mei, să îmi fac într-un final coming out-ul. Dar cum puteam să le explic că sunt ceva, sunt cineva de care nici eu nu sunt sigură că sunt de fapt? M-a ajutat foarte mult să vorbesc cu cineva, nu neapărat cu un specialist. Cineva care să îmi fie aproape și să mă înțeleagă. Astfel am câștigat o sursă mare de curaj, de care trebuia neapărat să profit. Mi-am spus că ori acum, ori mai târziu, îmi va fi la fel de frică și de greu, voi avea la fel de mari emoții. Dar simțeam că nu mai pot aștepta. Așadar, (am pus și mai multă presiune asupra mea) mi-am propus un deadline și anume, că până în următoarea duminică, la prima ocazie venită să le spun adevărul despre mine. Ei bine, nu este mereu cum te aștepti. Ocazia nu a venit de la sine. Înainte de a le spune, mi-am făcut un întreg plan cu replicile pe care le voi avea. Singura temere pe care o aveam era că mă vor trata diferit și presimțeam faptul că îmi va fi rușine să mai dau ochii cu ei. Într-un final mi-am făcut curaj. La început am vrut să le spun amândurora, dar, apoi am decis să îi spun doar mamei. Am mers la ea, spunându-i că trebuie să vorbim ceva neapărat. Aici am simțit că nu mai puteam da înapoi, nu mai era cale de întoarcere. M-am emoționat, am început să plâng și am rugat-o un singur lucru: să mă iubească în continuare și să nu mă trateze diferit. I-am spus că fac parte din comunitatea LGBT+. A spus că nu o surprinde deloc acest fapt, a văzut că sunt interesată de acest subiect. Am început să plâng și mai tare, moment în care mama m-a luat în brațe și mi-a spus că eu tot copilul ei voi fi, iar ea tot mama va rămâne, nu se va schimba nimic între noi. Eram extraordinar de liberă și de fericită, simțeam că în sfârșit pot fi eu. Abia după un timp am simțit cum toate problemele și greutățile s-au ridicat de pe umerii mei. Am simțit ca și cum m-aș fi renăscut.” (S.)

„Părinții sau alte rude nu știu încă, dar îmi dau seama că fiecare avem alt drum și alegem să împărțăm propriile povești în diferite momente din viață. Poate vor afla peste un an sau poate nu vor afla niciodată. Consider că nu ar trebui să existe o presiune în a spune tuturor ceea ce simți. La fel cum nu cred că e nevoie de o etichetă pentru a ne identifica. Suntem noi înșine, nu e nevoie de nimic mai mult.” **(I.E)**

„Singura mea durere a rămas familia, faptul că acasă nu pot fi acceptat așa cum sunt, faptul că mama nu înțelege și că încă are așteptări de la mine să fiu o femeie cuminte supusă bărbatului cu niscaiva copii, casa, mașină și o reputație bună printre vecini, rude, cunoscuți. Dar eu nu sunt așa, și o dezamăgesc, și chiar dacă mereu i-am fost sprijin și m-am sacrificat în unele perioade ale vieții mele pe mine pentru a o ajuta pe ea, tot nu reușesc să ajung să am această discuție deschisă cu ea: “da mamă, eu sunt așa și vreau să mă accepti și să mă iubești așa cum sunt. Nu cum vrea restul familiei, sau vecinele, sau prietenele tale. (...) să mă accept că sunt un bărbat transgender. Aceasta este lupta mea de acum, cu mine însumi deocamdată. Nespuse lumii, neafișată, încă am fricile din cauza societății, a faptului că pot pierde pușinul pe care l-am construit.” **(A.R)**

„Nu am avut curajul să-i spun în față, deoarece nu mai voiam să plâng, eram epuizat după seara trecută și nu mai puteam. Așa că dimineața, când ea a plecat la serviciu, eu am deschis calculatorul și i-am scris un mesaj pe Facebook în care i-am spus tot. Știam că ea atunci când ajunge la serviciu își verifică mesajele de pe Facebook. Seara când mama s-a întors de la serviciu, mi-a zis că atâta timp cât eu sunt fericit și sunt sigur de ceea ce simt, ea nu poate decât să se bucure pentru mine, că mereu mă vă susține și va fi alături de mine. După această conversație, la două zile, mama i-a spus și fratelui meu, care atunci când ne-am văzut m-a luat în brațe și a sărit în sus de bucurie. Atunci am simțit că nu mai am nicio apăsare în suflet. Chiar dacă sunt persoane și astăzi în jurul meu care nu știu despre mine, eu sunt liniștit că mama și fratele meu știu și mă susțin.” **(A.S)**

„Povestea mea nu e chiar una fericită. Când i-am spus mamei mele că sunt transgender a reacționat destul de urât, mă obliga să port haine de fete și țipă la mine să nu mai spun tuturor că sunt băiat. Îi este rușine cu mine pe stradă și ține neapărat să menționeze că m-am născut fată. Se comportă cu mine de parcă nu sunt copilul ei și refuză să-mi accepte identitatea sexuală și orientarea.” **(V.L.)**

„Batjocura constantă și respingerea celor din jur m-au dus la tristețe, angoasă și gânduri de sinucidere și asta până când am hotărât că nu eu sunt greșit, ci ei greșesc, pentru că nu înțeleg că eu nu am ales să fiu diferit. Și nici în ziua de azi nu înțeleg cum homofobii cred că noi alegem o viață plină de ură și probleme. (...) Prima a fost mama, care evident a avut o reacție negativă. A țipat, a plâns, a și încercat să mă lovească dar eu având 16 ani am oprit-o. Și când mi-a zis că mă dă afară din casă, am râs. Frica ei era să nu ne vorbească oamenii din cauza mea. Lumea te vorbește oricum indiferent ce ai face. Așa că i-am explicat că nu îmi pasă de ce zic alții și nici ei nu ar trebui să îi pese. Plus că lumea ne vorbea deja din alte motive. Odată ce mama și tata au auzit ce am avut de spus, eu am fost fericit. Pentru că nu e problema mea cum reacționează ei. Eu știam că sunt în siguranță. Iar mama a devenit unul dintre cei mai înțelegători oameni. Stând cu mine și cu iubitul meu la aceeași masă, ba chiar ne-a servit cu mâncare ca și cum aș fi adus o fată acasă...” **(P.A)**

„...cel mai important și cel care mi-a făcut sufletul și corpul să tremure a fost cel în fața bunicii. Ea e ființa care m-a format, cea care mi-a dat putere, chiar fără să știe, atunci când eram la pământ. Dacă ar fi fost să am vreodată un role model, probabil ea ar fi fost aceea. De aceea, să mă duc la ea și să-i spun că iubesc o fată a fost cel mai înspăimântător moment din viața mea. La un moment dat am să uit și nodul în gât și tremurul vocii și privirea care o ocolea pe a ei. Ce n-am să uit niciodată va fi răspunsul ei: „Știam. Doar așteptam să-mi spui tu, în ritmul tău. Tu doar să știi că te iubesc. Nu contează pe cine iubești.” Și evident, tonul prefăcut supărat că nu am avut încredere să-i spun mai devreme. Atunci mi-am dat seama că restul oamenilor nu mai contează. Că opinia lor nu are importanță. Ea mă iubește, necondiționat, cum ar trebui toți părinții să-și iubească copiii.” **(C.)**

[nevoile copiilor trans: susținere și tranziție]

Transgender sau trans este un termen umbrelă care include persoanele ce au o identitate de gen diferită față de sexul atribuit la naștere. Acest termen cuprinde atât persoanele care își fac sau și-au făcut tranziția (socială, medicală și/sau juridică), cât și cele care nu fac tranziția. Termenul cuprinde atât persoane de gen feminin și masculin, cât și spectrul de genuri non-binare.

Un lucru esențial de reținut este faptul că a fi transgender nu este o tulburare mintală, nu este o boală. Organizația Mondială a Sănătății a scos experiența trans de sub diagnosticul de tulburare de identitate de gen. Cu toate acestea, pentru o lungă perioadă de timp, persoanele trans au avut de suferit, mai ales când a venit vorba de serviciile care trebuiau să li se asigure. În urma unui studiu realizat de către Asociația Accept, în 2020, pe un eșantion de 123 de persoane, a reieșit că doar 46% dintre cei care au răspuns consideră că trăiesc în acord cu identitatea lor de gen în totalitate sau parțial, iar un procent de 51% consideră că trăiesc doar parțial sau deloc în acord cu identitatea lor de gen. Acest lucru arată că majoritatea persoanelor simt disconfort legat de percepția personală a identității de gen (de exemplu „body image”, percepția persoanei asupra propriului corp), dar și față de percepția socială (cum li se adresează alte persoane și folosirea corectă a numelui și pronumelor), precum și față de starea civilă (indicatorii de sex și numele din actul de identitate).

Dar ce se întâmplă când copilul ne spune că este trans și cum îl putem ajuta? Momentul în care copilul nostru ne dezvăluie că este trans poate fi unul dificil. Mulți părinți spun că s-ar simți confuzi și socați sau chiar ar nega ceea ce li s-a spus. Nu este niciodată ușor și este nevoie de răbdare în a înțelege că a fi trans nu schimbă cine este persoana în interior, chiar dacă la exterior aceasta poate începe să arate diferit. De multe ori, pentru a trăi în acord cu identitatea lor de gen, unele persoane vor trece prin tranziție. Există tranziția socială, cea medicală, și cea juridică. Niciuna nu este obligatorie, iar persoana trans este singura care își cunoaște nevoile. Părintele trebuie să comunice cu copilul său, să înțeleagă ce nevoi are și cum îl poate ajuta.

Tranziția medicală se referă la seria de proceduri prin care trece o persoană pentru a ajunge la expresia de gen dorită. Acestea includ terapia cu hormoni și efectuarea unor intervenții chirurgicale ce au ca efect feminizarea sau masculinizarea persoanei. Conform Organizației Mondiale a Sănătății, la momentul actual, pentru a accesa serviciile de endocrinologie sau chirurgie este necesară și o evaluare psihiatrică. Este recomandat ca tranziția să se realizeze cu ajutorul specialiștilor, deoarece fiecare persoană are alte nevoi de sănătate. Rolul părinților este de a susține și ajuta copilul în găsirea serviciilor medicale specializate pentru a realiza o tranziție în siguranță și în conformitate cu nevoile acestuia.

Asociația Mondială pentru Sănătatea Persoanelor Transgender (The World Professional Association for Transgender Health) a realizat un set de standarde de îngrijire pentru persoanele trans ce a fost tradus de Asociația Accept. În prezent, în România, există un singur ghid cu privire la tranziția medicală realizat de TransCore în 2021 cu titlul: „*Tranziția medicală de masculinizare de la zero*”.

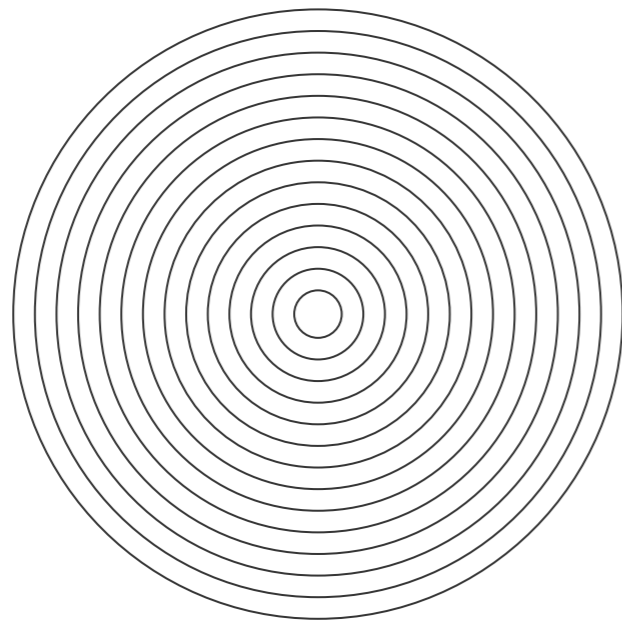
Pe de altă parte, avem tranziția juridică. Aceasta se referă la modificarea marcatorului de sex și/sau a numelui în actele de stare civilă. Elementele stării civile afectează viața unei persoane din mai multe puncte de vedere:

- **Personal** – în baza acestora, persoana își clădește o identitate
- **Social** – modul în care persoana este identificată de societate și de instituțiile statului
- **Al drepturilor** – în caz de spitalizare, persoana este plasată într-un salon pentru bărbați sau femei, are dreptul să se căsătorească cu o persoană de sex opus.

Astfel, cu ajutorul părintelui, copilul poate fi îndrumat către ce pași trebuie urmați pentru a-și realiza tranziția juridică. Acest lucru se poate realiza pe cale judecătorească, în urma unei cereri prin care se solicită schimbarea actelor. Prin această procedură, persoana trans își poate schimba markerul de sex (prima cifră din CNP, implicit întreg CNP-ul) și prenumele și poate solicita emiterea unui nou certificat de naștere. Dacă se dorește doar schimbarea prenumelui, acesta se poate face pe cale administrativă prin depunerea unei cereri motivate la serviciul public comunitar de evidență a persoanelor. Toate aceste proceduri pot fi complicate și confuze chiar și pentru un părinte; de aceea, copilul are nevoie de îndrumarea voastră în a urma pașii corespunzători. Organizațiile LGBTQIA+ și grupurile de persoane trans sunt resurse informaționale necesare și utile și pot ajuta în a parcurge împreună pașii pentru tranziția medicală și cea juridică.

Din punct de vedere social, tranziția poate presupune schimbarea numelui sub care persoana este cunoscută în societate, a pronumelor pe care le folosește, cât și schimbări legate de expresia de gen (tunsori, machiaj, vestimentație ș.a.m.d), și implicit comunicarea acestor lucruri persoanelor din jur.

[limbaj incluziv și importanta pronumelui]

Pe lângă tranziție, un lucru important de știut este cum să ne adresăm copilului nostru trans. De obicei, aceștia își vor dori ca familia să folosească un nou prenume și pronume care să reflecte identitatea lor de gen. Membriilor familiei le-ar putea fi ușor să se adapteze la noul nume al copilului, însă le-ar putea fi mai dificil să folosească el/ea sau să respecte genul într-o conversație. Acest lucru poate duce la frustrare și din partea copilului, dar, cu timpul, dacă există înțelegere și comunicare, aceste lucruri vor intra în reflex. De asemenea, o persoană trans nu trebuie să arate cum consideră societatea că ar trebui să arate un bărbat/o femeie/o persoană non-binară. Indiferent de gen, orice persoană, fie trans sau cis, poate avea orice nivel de feminitate sau masculinitate. Copilul are nevoie de asigurarea voastră că este iubit indiferent de cum arată. De aceea, o idee bună ar fi să-l încurajați prin comentarii pozitive atunci când apar schimbările. Astfel, îi arătați că sunteți lângă el pe parcursul întregii călătorii, lucru care îi va oferi încredere și respect de sine.

Pe de altă parte, după cum menționam la început, sub umbrela trans intră orice persoană care nu se încadrează în binaritatea masculin/feminin (exemplu: persoanele non-binare, agender). Aceștia vor dori ca cei din jur să li se adreseze conform identității de gen cu care se identifică. De exemplu, există persoane non-binare care folosesc ambele pronume „el” și „ea”, sau unele persoane care preferă folosirea literei X la finalul adjectivelor pentru a crea forme neutre ale cuvintelor.

4.1

Câteva exemple de cuvinte cu toate formele (feminin / masculin / non-binar sau agender):

- curajoase / curajoși/ curajosx
- frumoasă / frumos / frumx
- timidă / timid / timidx
- participantă / participant / participantx
- artiste / artiști / artistx
- colegă / coleg / colegx

În acest caz, recomandăm și folosirea adjectivelor posesive „său, sa, sale”, care nu depind genul posesorului, și lasă spațiu identităților non-binare. Câteva exemple:

- Maria (ea) vine cu mașina ei -> Maria (persoană non-binară) vine cu mașina sa.
- Mihai (el) vine cu mașina lui -> Mihai (persoană non-binară) vine cu mașina sa.
- Alexis (persoană non-binară) vine cu mașina sa.
- Ce i-ai făcut cadou de ziua ei? -> Ce i-ai făcut cadou de ziua sa?
- Și el și sora lui au răcit. -> Și (numele persoanei) și sora sa au răcit.

O altă recomandare este să reformulăm atât în scris cât și în vorbire propozițiile astfel încât să nu fie nevoie de utilizarea exclusiv a unui gen și să fie evitate exprimările de tipul „fetelor” sau „băieților” în grupuri cu mai mult de un gen. Câteva exemple:

- Am întâlnit-o pe Maria pe stradă. -> M-am întâlnit cu Maria pe stradă.
- M-am văzut cu el ieri. -> Ne-am întâlnit ieri.
- Și ele două vin cu noi. -> Și (numele persoanei) și (numele persoanei) vin cu noi.
- Noi, amândoi. -> Și eu și tu.
- Ești foarte dedicată. -> Te dedici mult.
- Ești bun la matematică. -> Te descurci bine la matematică.
- Suntem bucuroși. -> Ne bucurăm.

Poate părea complicat, însă cel mai bine e să întrebăm persoana respectivă cum să ne adresăm. Ce este o regulă pentru cineva poate să fie un nu pentru altcineva. Ca părinți, trebuie să comunicați cu copilul vostru și să încercați să folosiți cuvintele cu care acesta se simte confortabil. Poate părea un lucru nesemnificativ, însă pentru cineva care își descoperă identitatea de gen este un prim pas foarte important.

[familia LGBTQIA+]

Pentru a înțelege ce înseamnă o familie LGBTQIA+, vă recomandăm să stați de vorbă cu persoane din comunitate care sunt în relații stabile de ani buni și cu părinți care au găsit calea de a accepta identitatea diferită a copilului lor. Diferit NU înseamnă bun sau rău, minoritățile sunt totdeauna diferite de majoritate – nu sunt inferioare sau superioare majorității, dar fac parte din societatea în care trăim și trebuie tratate cu același respect.

Probabil a adresa întrebările corecte este esențial în acest proces de acceptare. A vă informa din surse credibile este mai mult decât necesar; refuzați informația care instigă la ură și discriminare, la izolare și renegare. Căutările sunt despre "Cum pot fi alături de copilul meu când descopăr că este diferit?". A fi LGBTQIA+ nu este o alegere, o modă sau o boală, ci un element din identitatea unei persoane, pentru care nu ar trebui să fie discriminat.

O să constatați că ne confruntăm cu provocările oricărei familii. Singura diferență poate fi în sprijinul și acceptarea din partea părinților (familiei din care venim fiecare) sau ostilitatea acestora și a mediului în care trăim, cât și limitarea drepturilor prin legislație.

Familia are ca fundamente iubirea, prietenia, respectul și tot ce regăsim în orice tip de familie, iar relațiile cuplurilor din comunitate sunt statistic la fel de stabile. Acestea gestionează provocările sociale și din orice altă categorie asemenea oricărui cuplu, iar acceptarea din partea familiei și a prietenilor este esențială. Lipsa acceptării și conflictele cu părinții/familia pot fi surse de nefericire, uneori conducând la depresie. Din păcate, deseori, relațiile între persoanele LGBTQIA+ și părinții lor sunt tensionate sau inexistente, mai ales atunci când orice formă de comunicare deschisă părinte-copil încetează.

Prezumția este că orice părinte își dorește să-și vadă copilul fericit; atunci, întrebarea este: "Ce îl face pe copilul meu să fie fericit?"

Coming out-ul nu este doar un eveniment; este începutul unui proces de acceptare, dar și un proces lung de înțelegere a copilului și a acestei comunități. Ascultând ce au de spus cu răbdare și deschidere, veți descoperi ce îi face fericiți și cum îi puteți fi alături. Toți avem nevoie de susținerea părinților și sprijinul emoțional necondiționat ne ajută să devenim adulți echilibrați și responsabili.

De menționat ar fi și problemele juridice cu care încă ne confruntăm în lipsa oricărei forme legale de recunoaștere a familiei în sensul protejat de lege (minimal fiind parteneriatul civil, încă inexistent în România). Pentru a simplifica, suntem plătitori de taxe fără a beneficia de drepturile fiecărui cetățean: decontare medicală din asigurarea partenerului, moștenire conform dreptului familiei, toate drepturile ce decurg din măsurile legale de protejare a vieții de familie și, nu în ultimul rând, facilitățile la dispoziția familiei - de exemplu, sistemul de creditare favorizant pentru cei căsătoriți.

Legal, astăzi, o persoană din comunitate poate adopta un copil; sau, ca femeie, poți apela la varianta medicală. Din păcate, deoarece familia nu există din punct de vedere legal, copilul nu poate fi adoptat de ambii parteneri. Astfel, copilul va fi crescut într-o familie în care, din perspectivă juridică, doar unul din parteneri are/ poate avea calitatea de părinte.

Vestea bună este că politicile de integrare nediscriminatorie fac parte astăzi din cultura organizațională a majorității companiilor străine prezente în România, iar legislația muncii interzice discriminarea pe criteriul orientării sexuale. Sperăm că, în următorii ani, se va adopta o formă de recunoaștere care oferă drepturile la care acum nu avem acces.

[părinții întreabă]

[ce le zic altora când mă întreabă de copilul meu?]

Nu ar trebui să împărtășiți cu alte persoane identitatea de gen sau orientarea sexuală a copilului vostru, decât dacă acesta este de acord și este pregătit pentru acest pas. Procesul de coming out este unul personal și fiecare persoană alege când și cui vrea să îi spună detalii despre viața sa. Probabil veți simți nevoia de a vorbi cu cineva, cum ar fi un/o prieten/ă apropiat/ă, iar acesta este un lucru normal, însă înainte de a împărtăși o astfel de informație ar trebui să vorbiți cu copilul vostru. Chiar dacă acesta este fericit și deschis să le spună unor persoane este foarte posibil să nu se simtă atât de confortabil cu altele. Respectați alegerea copilului vostru, întrebați înainte.

De asemenea, aveți grijă cui comunicați acest lucru, pentru că este posibil să primiți reacții negative. Fiți siguri că sunteți pregătiți să gestionați astfel de reacții.

[de ce m-a mințit/ nu mi-a spus până acum?]

Din cauza unei societăți care încă discriminează persoanele din cauza orientării sexuale sau identității de gen diferite de normă, pentru majoritatea copiilor și tinerilor, să come out vine împreună cu teama de a-și pierde părinții sau membrii apropiați ai familiei. Mulți dintre ei nu sunt siguri că părinții ar fi empatici și se tem de ce reacție vor primi. A fi respins, mai ales de propria familie este un lucru foarte dificil și mulți dintre tineri preferă să nu le spună celor dragi cine sunt cu adevărat, uneori niciodată. De aceea este foarte important să existe un spațiu sigur în cadrul familiei care să înlătore aceste temeri.

De asemenea, nu este întotdeauna vorba de reacția familiei, ci de cât de sigură și pregătită se simte fiecare persoană în a dezvălui aceste lucruri altora. Să come out este o călătorie pe care fiecare o începem singuri/e, iar acceptarea de sine este diferită de la un om la altul. Pentru fiecare persoană, aceasta poate veni mai devreme sau mai târziu în viață; faptul că un copil nu a dezvăluit mult timp acest lucru poate fi pentru că nu s-a simțit pregătit/ă. Nimeni nu ar trebui să forțeze un coming out, acesta trebuie să vină natural.

[cum pot să accept așa ceva?]

Trăirile sexuale și romantice sunt ca un spectru, cu multiple culori. Indiferent de gen sau orientare sexuală, este copilul vostru. Copilul știe cel mai bine ce simte și ce trăiește atât în sine sa, cât și în afară. Fie că este încă o explorare sau o conștientizare de sine, trebuie menținut un dialog cu răbdare și calm, cu empatie și delicatețe. Ca părinte e important să îl/o susțineți să aibă încredere în sine și să îi respectați libertatea de a fi cine este cu adevărat.

[cum pot să-mi sprijin copilul dacă ceilalți membri ai familiei sunt homofobi/transfobi?]

Susținerea și protejarea copilului dvs. devin cele mai importante acțiuni pe care le puteți realiza pentru a crea un spațiu sigur acestuia. Pe măsură ce înțelegerea dvs. se aprofundează, realizând faptul că nu este nimic schimbat în privința copilului dvs. (fiind în continuare aceeași persoană), puteți deveni dvs. persoana care, în mod asertiv să informeze și educe membrii familiei homofobi/transfobi în acest sens, ajutându-i să înțeleagă că a fi queer nu este o greșală și totodată reamintind copilului că dvs. îi sunteți aproape și îl susțineți.

[am greșit eu cu ceva, că mi-am dorit un copil de alt sex/gen?]

Gândurile, dorințele, planurile părinților înainte sau/ și din timpul sarcinii sau din copilăria copiilor nu pot influența sexul/genul acestora și nici orientarea sexuală. A face parte din comunitatea LGBTQI+, a fi transgender, gay sau lesbiană nu este o greșală, este un alt aspect al vieții unei persoane. În România există încă multă discriminare față de persoanele considerate diferite, iar singurul lucru pe care îl puteți influența este relația pe care o aveți cu copilul - sprijinul, înțelegerea și ajutorul pe care îl oferiți familiei în ciuda presiunii, stereotipurilor și discriminării care există încă în societate.

[dacă se îmbolnăvește de HIV/SIDA?]

Sexul neprotejat, indiferent de sexul/genul persoanelor, este o cale de transmitere a virusului HIV și a altor boli cu transmitere sexuală. Este important ca, în familie, să vorbiți deschis și informat despre sănătatea sexuală, protecție, probleme sexuale și de relație. HIV nu este o boală și nu afectează doar bărbații/băieții homosexuali și bisexuali. Dacă o persoană are HIV nu înseamnă că are SIDA sau că va muri. Tratamentul HIV ține virusul sub control ca persoanele să poată avea o viață activă și lungă. Vă încurajăm să aflați mai multe informații aici: <https://informathiv.ro/>

[de ce trebuie să folosesc alt nume și alte pronume?]

Am povestit despre provocările și importanța tranziției persoanelor transgender, iar o parte din această tranziție este folosirea pronumelor cu care persoana se identifică și care corespund genului său. De cele mai multe ori, persoanele își aleg un nume care să le reflecte genul și personalitatea. Numele, pronumele și limbajul sunt aspecte importante ale tranziției sociale și pot ajuta persoanele transgen și non-binare să fie mai fericite, indiferent dacă acestea sunt sau nu reflectate de actele de identitate.

[trebuie să mergă la psiholog/psihiatru?]

Procesul de coming out nu este întotdeauna cel mai ușor și, pe lângă sprijinul persoanelor din jur (familia, prietenii, comunitatea), discuțiile cu o persoană specializată sau terapia pot ajuta o persoană să treacă peste momente dificile. Este important ca decizia de a merge la psiholog să nu fie impusă de părinți și să nu fie din dorința de a schimba pe cineva, ci să vină dintr-un loc de înțelegere, empatie și dorință de a ajuta. La fel de important este ca psihologul/terapeutul să fie aliat al comunității LGBTQIA+. Organizațiile LGBTQIA+ au recomandări de terapeuți și alte cadre medicale care au mai lucrat cu persoane din comunitate. Vă încurajăm să le contactați **(pag. 27-28)**.

[cum pot accepta dacă sunt o persoană religioasă?]

Pentru o abordare corectă a perspectivei religioase trebuie, în primul rând, să acceptăm faptul că unii dintre membrii comunității sunt persoane credincioase. Relația personală cu Divinitatea nu ține în mod obligatoriu de dogmă sau de participarea regulată la ceremonii religioase. Credința este despre iubire, nu despre ură. Despre ce ne apropie, nu despre ce ne desparte.

"Iubește-ți aproapele ca pe tine însuși" nu este însoțit de niciun "dacă" (dacă e ortodox, catolic, luteran, ateu etc). Iubirea la care ne îndeamnă Iisus nu are condiționări.

Asistăm în ultimii ani la acceptare și deschidere din partea bisericii: Papa (biserica catolică) s-a exprimat în sensul acceptării iar biserica luterană oficiază căsătorii în unele țări europene. Accesând [link-ul acesta](#) puteți citi și o scrisoare (în limba engleză) a unui preot creștin.

[dacă își bat ceilalți joc de copilul meu?]

Bullying-ul este de obicei provocat de către persoanele din jurul nostru, fie ele apropiate sau nu. Cel mai important aspect în crearea unei identități de sine puternice, care să nu fie doborâtă de păreri negative ale celorlalți, este de a-i fi aproape copilului dvs. și de a comunica deschis despre toate întâmplările. Totodată, susținerea copilului în a fi el însuși devine un stâlp de siguranță pentru acesta: chiar dacă batjocura este posibil să mai apară, aceasta se va lovi de zidurile bine construite de încredere în sine.

Recomandăm răspunsuri asertive în cazul acestor acțiuni negative aruncate asupra copilului dvs.

[părinții întreabă]

Am întrebat părinți ai căror copii și-au făcut deja coming out-ul cum a fost pentru ei acea experiență și i-am întrebat ce sfaturi au pentru alți părinți. Procesul de coming out presupune comunicare în ambele sensuri, nu se întâmplă unilateral. Ambele părți pot fi rănite dacă spațiul și momentul în care se discută despre coming out nu este unul lipsit de judecată și agresivitate.

Ne dorim ca următoarele rânduri despre experiențele și perspectivele altor membrii ai familiei să vă ajute să înțelegeți mai bine.

6.1

„Eu n-am știut nimic, nu existau informații și erau lucruri despre care nu puteai discuta cu nimeni, nu se vorbea nici măcar în șoaptă în anii 90. Când mi-a spus el m-am condamnat că n-am fost în stare să văd. Copiii noștri trăiau o vină pe care n-o aveau, el a trebuit să treacă prin greu încercând să mă protejeze pe mine. Era mare deja, nu mai știu 21-23 de ani, dar în momentul acela când a venit să-mi spună am înțeles tot. Când a zis "Mami, vreau să-ți spun ceva" fața lui era tristă, preocupată și în secunda aia am zis "Nu mai îmi spune că știu...", l-am luat în brațe și am stat îmbrățișați minute în șir și am plâns... și asta a fost toată mărturisirea lui ... De asta spun: trebuie să-ți iubești copilul, o mamă simte tot. A fost o descătușare și pentru el că a spus și din momentul ăla mi-a spus că pur și simplu s-a simțit ușurat. Se temea să nu-mi facă rău, eram singură, divorțată, se întreba dacă nu-mi pune mie o povară mai mare – ăsta era gândul lui. E un copil care spunea tot, nu ascundea, nu ținea în el, dar se considera vinovat că ascunde ceva de mine. S-a descătușat și sufletul meu pentru că l-am văzut pe el ușurat și m-am bucurat că nu se mai simte vinovat. Să nu vorbești cu nimeni, asta înseamnă să-ți ții sufletul într-o închisoare. Mama trebuie să-și înțeleagă copilul, altfel de ce l-a făcut? Nu este nici o alegere și nici o boală, așa te naști. Ce aș spune unui părinte: trebuie să-și iubească foarte mult copilul, cum să nu înțelegi prin ce trece? Este suflet din sufletul tău. Dacă-l iubești este imposibil să nu-l înțelegi." **(mama unui bărbat gay)**

„Singurul sfat pe care-l putem da este ca părinții să fie alături de copilul lor, să-l iubească și să-l susțină în demersurile care trebuiesc făcute.” **(tatăl unui bărbat transgender)**

„Cu toții avem dreptul de a iubi pe cine vrem și sunt fericită că mi-ai spus despre tine!” **(sora unei femei lesbiene)**

„Să-i ascuți, să-i înțelegi, să-i sprijini, să fii alături de ei.” **(mama unei persoane agender)**

„Părinții trebuie să-și iubească copiii și să le fie alături orice ar fi! Ei trebuie să se comporte normal ca și când nu s-ar fi întâmplat nimic.” **(mama unui bărbat gay)**

„Părintele ar trebui să nu se gândească în primul rând la ce simte el, la ce va spune/gândi lumea, ci la ce simte copilul său. În centrul preocupărilor sale ar trebui să fie starea de bine a copilului, nevoia lui de a se simți iubit și acceptat. Trăind șocul și confuzia creată de coming out-ul copilului, părintele se concentrează pe simțămintele lui, rănind sufletul copilului, poate iremediabil, prin atitudine de respingere, prin cuvinte grele.” **(mama unei persoane queer)**

[sfaturi utile]

[încurajați dialogul!]

Poate unul dintre cele mai complicate lucruri este comunicarea. Sinceritatea și deschiderea de a vorbi despre sentimentele noastre nu vine mereu ușor, dar este necesar ca fiecare membru al familiei să aibă oportunitatea de a se exprima și de a fi ascultat de ceilalți. Pentru copii, adolescenți și tineri adulți, această deschidere de a vorbi despre ceea ce simt este dificilă, iar părinții au un rol important în a-i face pe copii să simtă că pot vorbi despre cine sunt cu adevărat. Pentru multă lume, momentul în care decid să come out este unul crucial pentru că, în special copiii, pot crede că ceea ce fac este greșit. Este rolul părinților să discute deschis și să le arate copiilor că îi înțeleg și îi acceptă.

Cu siguranță există întrebări și din partea voastră, a părinților, nevoia de clarificări, de confirmări și definiții; atâta timp cât acestea sunt puse cu delicatețe, cu empatie, dialogul este unul sănătos pentru toate părțile.

[asigurați-i că îl/o iubiți!]

Pentru majoritatea tinerilor și nu numai, a le spune părinților sau altor membri apropiați ai familiei că fac parte din comunitatea LGBTQIA+ este una din cele mai dificile decizii din procesul de coming out. Atunci când știu că sunt acceptați și iubiți, copiii sunt mai încrezători în forțele proprii și au o stimă de sine mai ridicată. Cercetările arată că tinerii LGBTQIA+ care sunt susținuți de familiile lor duc o viață mult mai fericită și mai sănătoasă. Nu este nevoie să fiți experți în ceea ce privește subiectele LGBTQIA+, tot ce trebuie să faceți este să le arătați că vă pasă. Un simplu Te iubesc, sunt lângă tine poate schimba viața unui copil care trece printr-o perioadă nesigură.

[documentați-vă singuri din surse recomandate de organizații LGBTQIA+]

Organizațiile și grupurile LGBTQIA+ din România sunt resurse importante pentru informații despre diverse aspecte ale vieții persoanelor LGBTQIA+ din România - de la grupuri și întâlniri ale familiilor rainbow până la recomandări de cărți și filme, vești care influențează puternic viața în România, până la informații esențiale despre tranziție pentru persoanele trans.

[deveniți aliați!]

Ce mod mai bun de a le arăta copiilor că le sunteți alături? După cum am văzut la pag. 5, un aliat este o persoană care susține comunitatea LGBTQIA+ și se implică activ în acțiunile ce duc la înțelegerea și integrarea acesteia. Ca părinte/membru al familiei, le puteți arăta copiilor că sunteți alături de ei și îi susțineți prin a fi aliat. Puteți să vă implicați într-o organizație locală LGBTQIA+, să militați pentru educație sexuală incluzivă, sau pur și simplu să fiți atenți dacă la școală copilul are probleme doar pentru că are o altă orientare sexuală sau identitate de gen.

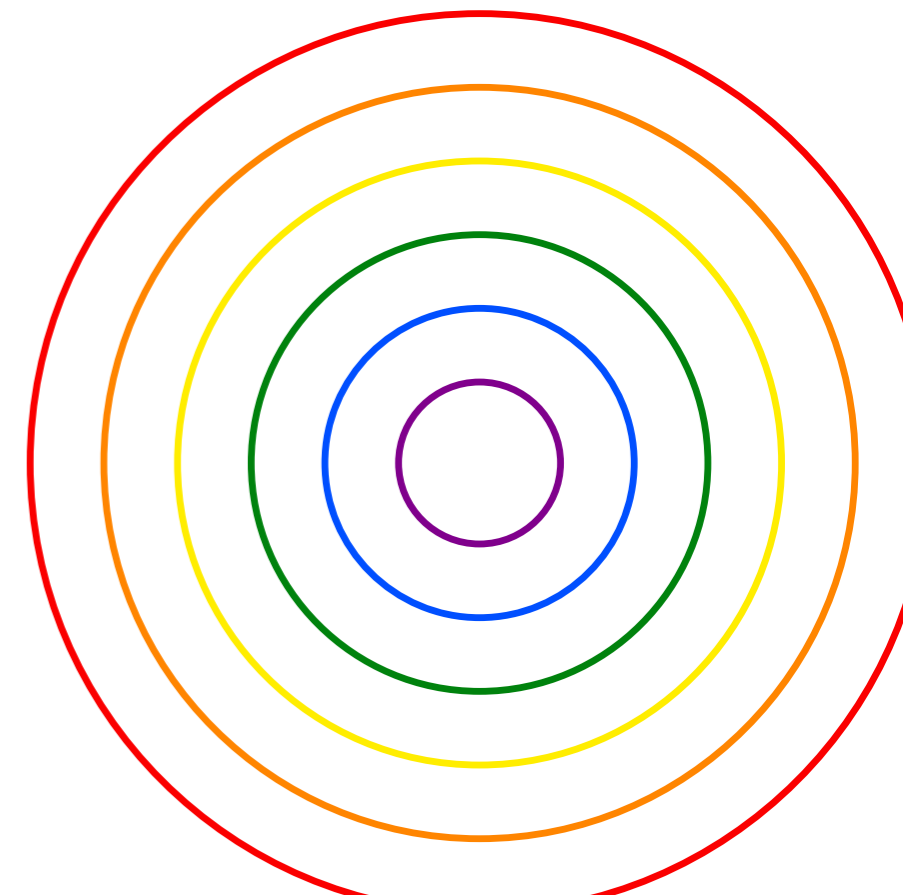
Pentru mai multe informații legate de aliații comunității LGBTQIA+, puteți accesa [site-ul Identity Education](#), unde veți găsi un mini-ghid creat de noi, sau puteți contacta direct organizațiile locale.

[asigurați-i un spațiu sigur în care își poate împărtăși sentimentele!]

Un mediu sigur și pozitiv este foarte important, mai ales pentru tinerii din comunitatea LGBTQIA+ care încep să aibă relații. Întrucât pot fi descurajați să fie deschiși în legătură cu orientarea lor sexuală sau identitatea de gen, de multe ori, tinerii apelează la rețele sociale sau la diferite aplicații pentru a întâlni alte persoane. A-i învăța despre consimțământ și a-i încuraja să aibă relații sănătoase și sigure este un prim pas în a crea un spațiu deschis și sigur, în care își pot împărtăși sentimentele.

[ceea ce simțiți este normal.]

Majoritatea părinților/membrilor din familie trec prin diferite sentimente, de la furie, tristețe, îngrijorare sau chiar o combinație între toate acestea și nu numai. Multe familii ca a voastră au trecut prin aceleași lucruri, iar cu timpul au învățat că acceptarea și empatia sunt necesare pentru a avea o familie ce devine puternică împreună. Părinții/membrii familiei nu trebuie să se învinovățească pentru că ceea ce se întâmplă sau să considere pe (alt)cineva vinovat - a fi LGBTQIA+ nu este un defect.

[recomandări]

[filme]

Love Simon (2018), r. Greg Berlanti

Un film de Greg Berlanti, acesta prezintă călătoria palpitantă și tulburătoare de a te găsi și de a te îndrăgosti. Personajul principal este Simon Spier, un adolescent de șaptesprezece ani, care este pe punctul de a spune familiei și prietenilor săi că este gay și încă nu știe identitatea colegului anonim de care s-a îndrăgostit online.

Brokeback Mountain (2005), r. Ang Lee

Ennis și Jack sunt doi ciobani care dezvoltă o relație sexuală și emoțională. Relația lor se complică atunci când amândoi se căsătoresc cu iubitele lor respective. Filmul poate fi vizionat online.

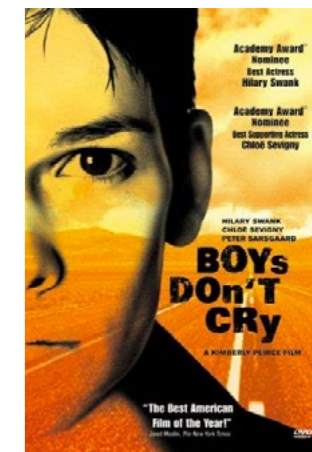
The Danish Girl (2015), r. Tom Hooper

Este anul 1910, iar pictorița Gerda Gottlieb așteaptă un model. Acesta întârzie să apară, așa că Gerda îl roagă pe soțul ei, Einar, să îmbrace dresuri de damă pentru a-i poza. Niciunul dintre ei nu știe că acest eveniment minor le va schimba viețile: Einar se va reinventa treptat sub numele de Lili Elba, iar două decenii mai târziu va deveni primul bărbat din lume care va suporta o operație de schimbare a sexului.

Boys Don't Cry (1999), r. Kimberly Peirce

Un tânăr pe nume Brandon Teena se confruntă cu dragostea, viața și transsexualitatea în mediul rural din Nebraska. Filmul poate fi regăsit online.

Rocketman (2019), r. Dexter Fletcher

Filmul duce publicul într-o călătorie necenzurată prin viața unui simbol, Elton John, cu cele mai îndrăgite melodii ale lui. Filmul îl urmărește pe Elton pornind din orașelul Pinner, de-a lungul drumului spre succes, dependență și suferință. Luptându-se cu imaginea privată, sexualitatea lui și problemele din copilărie, tânărul Elton găsește o salvare în muzica ce îl propulsează pe scena internațională. Este motivat de un alter ego de scenă, ce poartă costume extravagante și vede lumea prin niște ochelari mari, colorați.

Alex Strangelove (2018), r. Craig Johnson

În cadrul acestui film disponibil pe Netflix se relatează viața unui băiat pe nume Alex și arată într-un mod atât psihologic, cât și realist, viața unui simplu adolescent care trăiește într-o dramă romantică și sexuală, simțind atracție pentru un băiat, cât și pentru o fată. Filmul prezintă frica de exprimare a emoțiilor, confuzie în raport cu sentimentele sexuale și romantice, considerate ciudate la început, și calea urmată pentru descoperirea și acceptarea de sine.

[seriale]

Elite (2018)

Serialul surprinde viața tumultuoasă a unui grup de adolescenți, elevi ai unui liceu foarte popular. Pe parcursul serialului veți putea observa întâmplările cuplurilor Queer, cât și un scenariu bine realizat, plin de acțiune. Serialul poate fi găsit pe Netflix.

Merli: Sapere Aude (2015)

Serialul TV despre un profesor de filozofie de liceu, Merlí, care predă într-un mod original, și despre elevii clasei sale, inclusiv propriul său fiu, precum și despre relația, prietenia, dragostea și problemele dintre elevii clasei. Serialul poate fi găsit pe Netflix.

The Andy Warhol Diaries, mini-serie (2022)

După ce a fost împușcat în 1968, Andy Warhol începe să-și documenteze viața și sentimentele. Aceste jurnale, precum și această serie, dezvăluie secretele din spatele personalității sale. Mini-seria se poate regăsi online pe Netflix.

Dickinson (2019)

Povestea se desfășoară în secolul al XIX-a și urmărește viața tinerei poete rebele Emily Dickinson, explorând tematici precum regulile societății, orientarea sexuală, familia.

Pose (2018)

Creat de Ryan Murphy și cu o distribuție ce aduce împreună actori transgender și alte persoane din comunitatea LGBTQIA+, Pose pune în prim plan comunitatea transgender de culoare și nu numai, din anii '80, din New York. Serialul vorbește despre tradiția balurilor de unde mișcarea vogue a luat amploare, despre comunitățile numite case (houses) - locuri sigure pentru cei care au fost respinși de familie sau de societate - conduse de mame (mothers). Poveștile din Pose prezintă o realitate fascinantă, a balurilor, dar și realitatea crudă a perioadei, creșterea cazurilor de HIV/SIDA și blamarea comunității LGBTQIA+, precum și poveștile personale ale personajelor care ne arată ce înseamnă neacceptarea familiei, dar și despre regăsirea unei familii în comunitate. Dincolo de estetic și cinematografie, Pose este despre familie și iubire, despre cât de mult înseamnă să fii acceptat așa cum ești.

Transparent (2014-2019)

Serialul urmărește povestea lui Mort, părinte, divorțat, care decide să împărtășească secretul despre identitatea sa de gen celor trei copii adulți extrem de egocentrici. Pe parcursul serialului, atât Mort, cât și membri familiei trec prin situații dificile, însă învață să comunice mai bine și să acomodeze identitatea transgender în viețile lor.

[documentare]

Believer (2018)

Believer este un documentar american din 2018 care examinează intersecția dintre persoanele LGBT și Biserica lui Iisus Hristos a Sfinților din Ultimele Zile (Biserica LDS) prin ochii lui Dan Reynolds, solistul trupei pop rock Imagine Dragons. Se concentrează pe eforturile sale de a organiza Festivalul LOVELOUD din Orem, Utah, în sprijinul tinerilor LGBTQ din Utah. Documentarul poate fi regăsit online.

A Secret Love (2020)

Acest documentar, disponibil pe Netflix, prezintă relația dintre două femei canadiene, Terry Donahue și Pat Henschel, a căror relație a durat 72 de ani. Acestea s-au cunoscut în anii 40 și și-au ținut secretă relația pentru câteva decenii. Regizat de Chris Bolan, strănepotul lui Terry, documentarul este o poveste de viață care urmărește legătura dintre cele două protagoniste. Dincolo de realitățile istorice prin care au trecut și obstacolele din fiecare deceniu, A secret Love vorbește despre coming out, despre familie, despre bătrânețe, despre iubirea care rezistă trecerii ireversibile a timpului.

Little Girl (2020)

Documentarul o prezintă pe Sasha, care își explorează identitatea de gen de la vârsta de 8 ani, evocând în traseul ei reacțiile uneori nedrepte și disturbante ale unei societăți heteronormative.

Seahorse (2019)

Prezintă povestea unui bărbat transgender care decide să poarte un copil în propriul pântec, provocând astfel convențiile sociale și prejudecățile despre masculinitate, biologie și identitatea personală.

Disclosure: Trans Lives on Screen (2020)

Regizat și produs de Sam Feder, acest documentar urmărește cum Hollywood-ul a portretizat comunitatea trans pentru mult timp și impactul nociv pe care poveștile produse de cea mai mare industrie în materie de film l-a avut asupra persoanelor trans și a culturii Americane. Documentarul este disponibil pe Netflix.

[cărți și articole]

Departe de trunchi - carte - 2012, autor Andrew Solomon, editura Humanitas

Această carte vorbește despre familie și problemele sale. Autorul consideră că esența condiției noastre stă în ceea ce ne diferențiază unii de ceilalți, dar care în același timp ne unește. Familiile descrise în carte se confruntă cu probleme precum surditatea, nanismul, sindromul Down, autismul, schizofrenia, dar și cu copii superdotați, născuți în urma unui viol sau a celor care aleg să își schimbe genul. Toate aceste lucruri pot duce la izolarea oamenilor față de restul comunității, însă autorul arată că, investigând un număr mare de familii, iubirea și acceptarea învinge prejudecățile și întărește legăturile din cadrul familiei. Cartea poate fi găsită în librării, iar pentru mai multe detalii legate de (trans)generitate, Andrew Solomon discută într-un interviu cu Patrick Brăila [aici](#).

Un spațiu doar al nostru -carte - 2020, coord. Luca Istodor

Este o antologie de povești ale persoanelor din comunitatea LGBTQIA+, o carte care vorbește despre viața și experiențele lor sincer și deschis. Este o incursiune în viața unei comunități care timp de mulți ani a fost făcută invizibilă în România, însă care a fost dintotdeauna prezentă.

Îți voi dăruii soarele - carte- 2014, autor Jandy Nelson, Editura Epica

Este o poveste a adolescenței, a primei iubiri, a descoperii de a fi diferit. O explozie de culoare, un univers uimitor.

Noi contra voastră - carte- 2019, autor Fredrik Backman, Editura Art

O poveste despre acceptare, descoperire și uneori prejudecăți. „Noi contra voastră” prezintă cu lirism felul în care o comunitate se vindecă, familiile se repun pe picioare, iar indivizii se maturizează.” - The Washington Post

Adolescenții și sexul. Un ghid pentru părinți, carte, 2013, autor John Coleman, editura Trei

Această carte este un instrument de informare. Vorbind despre sexualitate, schimbările fizice și psihice la pubertate, nevoia de intimitate, locurile unde putem descoperii informații relevante și nu numai, aceasta ne ajută să înțelegem mai bine prin ce trec adolescenții și ne ajută să umplem un gol în comunicarea cu ei.

Copiii transgender. O lecție despre acceptare, articol, autor Veronica Guzun

Acest articol spune povestea unei mame și a copilului său transgender. De la coming out până la acceptare și împărtășirea acestei povești, această poveste ne inspiră pe toți. Articolul este disponibil [aici](#).

Experiențele comunitare, individuale și juridice ale persoanelor transgender din România, cercetare, Asociația ACCEPT, 2020

Această cercetare vorbește despre diferite aspecte ale comunității trans în România, precum dificultățile pe care le întâmpină când vine vorba de tranziție, relația cu familia, experiențele de la locul de muncă și multe altele. Această cercetare este disponibilă [aici](#).

Pledoaria lui Patrick Brăila, articol DoR, 2016, autor Lavinia Gliga

Acest articol vorbește despre viața lui Patrick, un bărbat transgender din România și despre toate obstacolele prin care a trecut pentru a ajunge unde este astăzi. O poveste despre curaj, identitate, familie, relații, o poveste care trebuie citită. Articolul este disponibil [aici](#).

E absolut în regulă cine sunt, articol DoR, 2018, autor Irina Tacu

Victor Ciobotaru vorbește despre copilăria petrecută la sat, despre educația într-o familie tradițională și despre ce înseamnă să fii un tânăr creștin practicant care a reușit să își accepte identitatea homosexuală. Un drum plin de obstacole și întrebări, o poveste care ne arată că suntem în regulă exact așa cum suntem noi. Articolul este disponibil [aici](#).

[podcasturi]

Cum ascultăm adolescenții care trec prin coming-out?, Podcast DoR, 2021

În acest episod din seria Cum ascultăm copiii realizată de DoR este explorat procesul de coming-out și puteți asculta povestea lui Dima, un bărbat transgender și a tatălui său care își susține fiul. De la teama de a le spune părinților, neînțelegerile și întrebările acestora, până la acceptare și susținere, acest podcast ne prezintă cât de mult poate însemna familia. Îl puteți asculta [aici](#).

Gender Talk, podcast

Acest podcast ne aduce mai aproape de subiecte precum Sex și gen, Gen și limbaj, Gen și identificare. Venind cu o invitație de autoreflexie asupra propriului gen și ce poate însemna pentru fiecare dintre noi, acesta este o inițiativă comunitară de a crea un spațiu mai sigur unde ne putem pune întrebările și le putem explora, de unde putem ieși cu mai multă empatie față de diferitele identități ale celor din jurul nostru.

Viața mea ca persoană asexuală în România, Podcast Pătratul Roșu

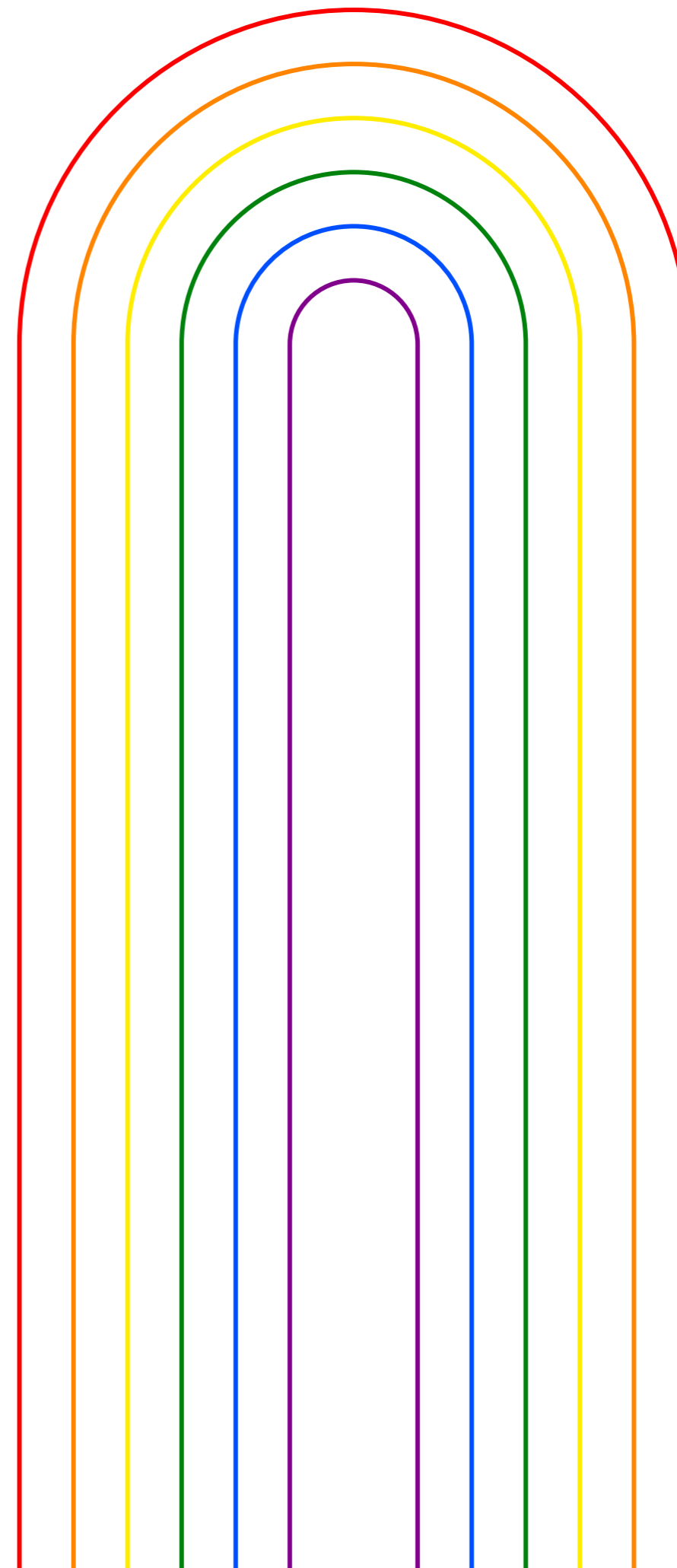
Conform unei estimări care pare că n-a mai fost actualizată din 1994, 1% din populația planetei este asexuală. Cum trăiesc acești oameni? Cum întrețin relații? Acestea sunt curiozități, mai mult sau mai puțin întemeiate, despre una dintre minoritățile sexuale care se regăsește în acel plus din LGBTQ+.

Povestea mea ca lesbiană în România, Podcast Pătratul Roșu

Alexandra are 20 de ani, studiază în Marea Britanie și e lesbiană. Ea relatează povestea sa, de a fi gay în România, de ce tip de prejudecăți te lovești, dar și cum se raportează oamenii la orientarea ei sexuală atât în comunitatea LGBTQ+, cât și-n afara ei.

Cum e să fii persoană trans în România. Povestea mea, Podcast Pătratul Roșu

Damon a avut nevoie de 10 ani între momentul în care și-a dat seama că ceva nu e în regulă și vârsta la care chiar putea să facă ceva în acest sens. Acum, la trei ani de la începerea tranziției medicale, se declară fericit. Și e o fericire care a început cu prima injecție de hormoni, când viața lui s-a schimbat la 180 de grade.

[contacte utile]

Asociația ACCEPT, București
Str. Lirei nr. 10, sector 2, București România, cod 021422
Tel: +4021 252 56 20
E-mail: accept@acceptromania.ro

<https://www.facebook.com/asociatia.accept/>
<https://www.acceptromania.ro/>

Gender Talk
E-mail: gendertalkro@gmail.com

<https://www.facebook.com/gendertalkromania/>

eQuiVox, Timișoara
<https://www.facebook.com/equivoxlgbt/>

Hlgbtqi United, Brașov
E-mail: lgbthumansunited@gmail.com

<https://www.facebook.com/HLGBTQIAUnited/>
<https://www.hLGBTQIAunited.ro/>

Identity.Education, Timișoara
E-mail: contact@identity.education

<https://www.facebook.com/identity.education>
<http://identity.education/>

MozaiQ, București
Str. Stelea Spătaru 13, București, România
Tel: +40 730-924-433
E-mail: office@mozaiqlgbt.ro

<https://www.facebook.com/mozaiqromania>
<http://mozaiqlgbt.ro/>

Asociația PRIDE România, Cluj-Napoca
E-mail: contact@prideromania.ro

<https://www.facebook.com/AsociatiaPRIDERomania/>

Queer Sisterhood, Cluj-Napoca
<https://www.facebook.com/QueerSisterhoodCluj/>

RiseOut, Iași
E-mail: info@riseout.ro

<https://www.facebook.com/riseoutiasi/>
<https://riseout.ro/ro/>

TransCore
<https://transcore.ro/>

[bibliografie]

ACCEPT (2020). *Trans în România*. ACCEPT. Retrieved from: <https://transinromania.ro/wp-content/uploads/2019/02/Recunoasterea-juridica-a-identitatii-de-gen-a-persoanelor-trans-in-Romania-page-by-page.pdf>

ACCEPT (2020). *CCR, chemată să împiedice interzicerea educației privind genul în România*. ACCEPT. Retrieved from: <https://www.acceptromania.ro/blog/2020/07/10/ccr-chemata-sa-impiedice-interzicerea-educatiei-privind-genul-in-romania/>

ACCEPT (2021). *Ce cred românii despre căsătoria cuplurilor de același sex?* ACCEPT România. Retrieved from: <https://www.acceptromania.ro/blog/2021/04/15/ce-cred-romanii-despre-casatoria-cuplurilor-de-acelasi-sex/>

Active Watch (2018). *Raportul anual cu privire la discursul intolerant și instigator la ură*. Active Watch. Retrieved from: <https://activewatch.ro/publicatii/raportul-anual-cu-privire-la-discursul-intolerant-si-instigator-la-ura/>

American Psychological Association, (n.d.). *Gender dysphoria*. APA. Retrieved from: <https://dictionary.apa.org/gender-dysphoria>

Asociația Profesională Mondială pentru Sănătatea Persoanelor Transgender (2020). *Standarde de Îngrijire pentru sănătatea persoanelor transsexuale, transgender și neconforme cu normele de gen tradiționale*. WPATH. Retrieved from: <https://transinromania.ro/wp-content/uploads/Standarde-de-ingrijire-WPATH.pdf>

Baker K., Wilson, L., Sharma, R., Dukhanin V., McArthur K, Robinson K., (2021). *Hormone Therapy, Mental Health, and Quality of Life Among Transgender People: A Systematic Review*. Journal of the Endocrine Society, 5 (4). doi: <https://doi.org/10.1210/jendso/bvab011>

Beischel, W. J., Gauvin, S. E. M., & van Anders, S. M. (2021). "A little shiny gender breakthrough": Community understandings of gender euphoria. *International Journal of Transgender Health*, 1–21. doi:10.1080/26895269.2021.1915223

Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării (2018). *Sondaj de opinie la nivel național privind nivelul discriminării în România și percepțiile actuale asupra infracțiunilor motivate de ură*. CNDC. Retrieved from: https://main.components.ro/uploads/1d3a0bf8b95391b825aa56853282d5da/2019/02/Sondaj_de_opinie_NoIntoHate_2018.pdf

Garcia, M. A., & Umberson, D. (2019). *Marital Strain and Psychological Distress in Same-Sex and Different-Sex Couples*. *Journal of Marriage and Family*. doi:10.1111/jomf.12582

ILGA (n.d.). *Our Glossary*. Retrieved from: <https://www.ilga-europe.org/about-us/who-we-are/glossary/>

ILGA World (2020). *Curbing Deception: A world survey on legal regulation of so-called "conversion therapies"*. Geneva: ILGA World.

Katz-Wise, S. L., Rosario, M., & Tsappis, M. (2016). *Lesbian, Gay, Bisexual, and Transgender Youth and Family Acceptance*. *Pediatric Clinics of North America*, 63(6), 1011–1025. doi:10.1016/j.pcl.2016.07.005

Maftai, A. & Holman, A-C. (2020). *Predictors of homophobia in a sample of Romanian young adults: age, gender, spirituality, attachment styles, and moral disengagement*. *Psychology & Sexuality*. doi: 10.1080/19419899.2020.1726435

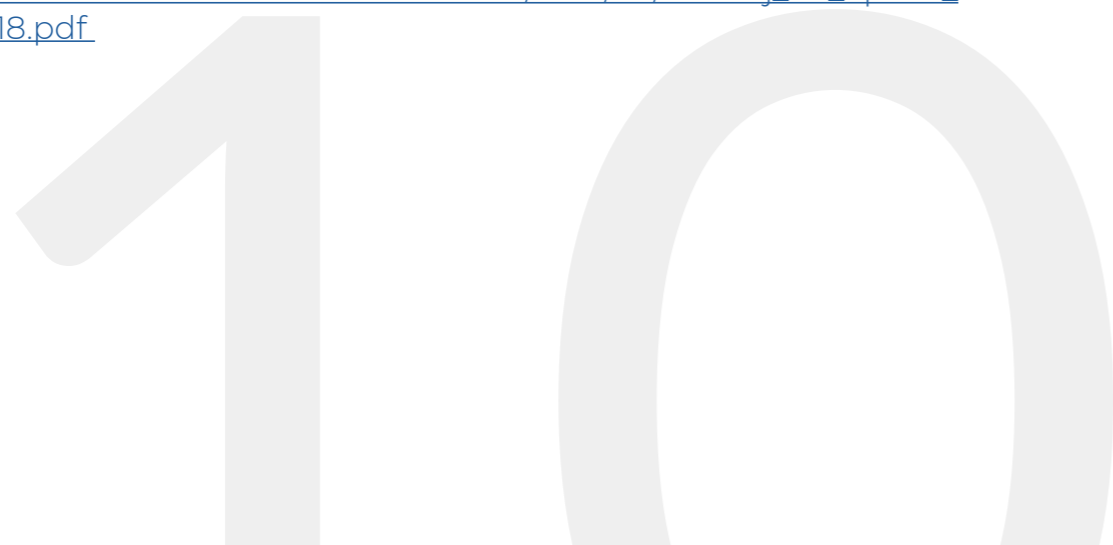
Whalen, K. (n.d.). *(In)validating transgender identities: progress and trouble in the DSM-5*. National LGBT Task Force. Retrieved from: <https://www.thetaskforce.org/invalidating-transgender-identities-progress-and-trouble-in-the-dsm-5/>

Olson, K. R., & Gülgöz, S. (2017). *Early Findings From the TransYouth Project: Gender Development in Transgender Children*. *Child Development Perspectives*, 12(2), 93–97. doi:10.1111/cdep.12268

Voiculescu, S., & Groza, O. (2021). *Legislating political space for LGBT families: The 2018 referendum on the definition of family in Romania*. *Area*. doi:10.1111/area.12729

The equality project (n.d.). *LGBTIQA+ inclusive Language Guide for the Workplace*. Retrieved from: <https://www.theequalityproject.org.au/blog/lgbtiqa-inclusive-language-guide>

TransÎnRomânia (n.d.). *Tranziție*. TransÎnRomânia. Retrieved from: <https://transinromania.ro/tranzitie/>

contact@identity.education.ro
[@identity.education](https://www.instagram.com/identity.education)

Material realizat de Identity.Education
cu sprijinul British Embassy Bucharest și
Ambasadei Irlandei în România în cadrul
proiectului „From Information to Allyship”.

